

שאבד, והודה ששקר, וְחָזַר וְנָשַׁן שׁוֹב מִטַּעַן 'אָבֵד', כלומר שאבד
הפקדון עתה לאחר שבועת השקר הראשונה, וְנִשְׁבַּע על טענתו
השניה, והודה שגם שבועה זו היתה שקר, ונמצא שנשבע שתי
שבועות שקר הראויות לחייבו פעמיים חומש. אי נמי – כמו כן
שייך ספק זה לענין שני חיובי כפל, כגון שְׁמַעְתָּן מִטַּעַן גָּבַהּ, וְנִשְׁבַּע
שנגנב, וְכָאֵר עֲדִים שהוא עצמו גנבו, והתחייב כפל, וְחָזַר וְנָשַׁן
מִטַּעַן גָּבַהּ – שנגנב הפקדון עתה לאחר שהעידו העדים שהוא
ברשותו, וְנִשְׁבַּע שנגנב, וְכָאֵר עֲדִים והעידו שגם עתה הוא זה
שגנבו, מֵאֵי, האם יש לחייבו כפל נוסף מחמת השבועה השניה.
וצדדי הספק הם, מִי אֲמַרְיִין שרק תָּרִי גְּיוּנִי מְמוּנָה – שני סוגי
חיובים, כחומש וכפל, קֹאמֶר רְחֻמָּא דְלֹא נִשְׁתַּלְמוּ עֵלָיו חַד מְמוּנָה
– אמרה התורה שלא יתחייב בהם אדם על ממון אחד, ואילו רְחֻמָּא
שני התשלומים חַד גְּיוּנָה הוּא – מִין אחד הם, או חומש או כפל,
ויתחייב בשניהם. או דְלָמָּא, תָּרִי מְמוּנָה – שני חיובי ממון אֲמַר
רְחֻמָּא דְלֹא לִשְׁתַּלְמוּ עֵלָיו חַד מְמוּנָה, והכא נמי תָּרִי מְמוּנָה נִינְהוּ,
ואינו חייב אלא חומש אחד או כפל אחד.
פושטת הגמרא את ספיקו של רב פפא: תָּא שְׁמַע, דְאֲמַר –[דרשו]
רְבָא על הפסוק (ויקרא טז) 'וְחַמְשִׁיתוֹ יָפֵק עָלָיו', מכך שלא נאמר
'וְחַמְשִׁיתוֹ' שהוא לשון יחיד אלא 'וְחַמְשִׁיתוֹ' בלשון רבים, יש
לדרוש שהתורה רִבְּתָה חיובי חַמְשִׁיתוֹ תְּרַבָּה לְקַרְן אַחַת, שאם
כפר, והודה, וחזר וכפר, יש לחייבו בשני חיובי חומש, והוא הדין
שיש לחייבו בשני חיובי כפל, שְׁמַע מִנֶּה:
הגמרא מביאה מחלוקת בדן שומר ששילם לבעלים, ונמצא
הגנב. אומרת הגמרא: הרי שתבעוהו הַבְּעָלִים לְשׁוֹמֵר שִׁשִּׁיב את
הפקדון, וְנִשְׁבַּע השומר שנגנב ונפטר, וְאֵף שהיה פטור שִׁלֵּם
השומר לבעלים את שווי הפקדון לפניו משורת הדין, ולאחר זמן
הוצר הַגֵּנֵב שנגנב את הפקדון. לגבי תשלום הקרן אין ספק שהוא
ניתן לשומר שהרי הוא שילם לבעלים את דמי הפקדון שנגנב, אך
לגבי תשלום הַכֶּפֶל שהגנב חייב בו יש לדון לְמִי הוא ניתן. אֲפִי
אֲמַר, לְבַעַל הַתְּפָקְדוֹן. רְבָא אֲמַר, לְמִי שְׁהִיָּה הַתְּפָקְדוֹן אֲצִלּוֹ – לשומר.
מבארת הגמרא את טעמי מחלוקתם: אֲפִי אֲמַר לְבַעַל הַתְּפָקְדוֹן, כִּיּוֹן
דְאֲמַרְתִּיהָ בְּשׁוֹבָעָה – שהטריח השומר את הבעלים בכך שהוצרכו
להשיבוע בבית דין, אף שבסוף שילם לו מרצונו לֹא מִקְנֵי לִיָּה
כְּפִילָא – אין הבעלים מקנה לו את הזכות לגבות את הכפל. ורְבָא
אֲמַר שהכפל שייך לְמִי שְׁהִיָּה הַתְּפָקְדוֹן אֲצִלּוֹ, כלומר לשומר, דִּכְיוּן
דְּבִסּוּף שִׁלֵּם השומר את דמי הפקדון לפניו משורת הדין, מִקְנֵי לִיָּה
כְּפִילָא – מקנה לו הבעלים את זכות גביית הכפל.
הגמרא: וְקָא מִיפְלִג – נחלקו אבֵי רבא ורבא דְּמִתְנִיתִין –
בדקדוק לשון המשנה, דִּתְנֵן (ב"מ לג), אדם הַמְּפָקֵד אֲצִלּוֹ חֲבִירוֹ
בְּהִמָּה או בְּלִים שישמרום בחינם, וְנִגְנְבוּ או שְׁאָבְדוּ, וְשִׁלֵּם השומר
לפנים משורת הדין, וְלֹא רָצָה לִישְׁבַּע שנגנבו או שנאבדו, שְׁהִירֵי אִם
היה נשבע היה נפטר כמו שֶׁאֲמַרְו (שבועות מט.), שׁוֹמֵר חָנֹם נִשְׁבַּע
שנגנב או נאבד הפקדון וְיִוצֵא – פטור מלשלם, אם אחר כך נִמְצָא
הַגֵּנֵב, מִשְׁלֵם הַגֵּנֵב תְּשֻׁלּוּמֵי כְּפִל, ואם גַּם מִכָּח וּמִכָּר את השור או
השה גנב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלּוּמֵי אֲרֻבָּעָה וְחַמְשָׁה, וְלִמִּי הוּא מִשְׁלֵם
תשלומים אלו לְמִי שְׁהִיָּה הַתְּפָקְדוֹן אֲצִלּוֹ – לשומר. אך אם נִשְׁבַּע
השומר כדִּינוּ וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, וְנִמְצָא הַגֵּנֵב, מִשְׁלֵם הַגֵּנֵב תְּשֻׁלּוּמֵי
כְּפִל, ואם מִכָּח וּמִכָּר מִשְׁלֵם תְּשֻׁלּוּמֵי אֲרֻבָּעָה וְחַמְשָׁה, וְלִמִּי הוּא
מִשְׁלֵם תְּשֻׁלּוּמֵי אלו לְבַעַל הַתְּפָקְדוֹן. מבארת הגמרא: אֲפִי דִּיּוּק את
דִּינוּ מִלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בְּרִישָׁא, וְרָבָא דִּיּוּק את דִּינוּ מִלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה
בְּסִפָּא. אֲפִי דִּיּוּק מִרְשָׁא, דְּתִקְנֵי שֶׁאִם שִׁלֵּם וְלֹא רָצָה לִישְׁבַּע' קנה
השומר את הכפל, ויש לדייק, מִטְּעָמָא שְׁקוּנָה את הכפל, רק משום
דְלֹא רָצָה לִישְׁבַּע כָּלל, ושילם מיד,

וְכָאֵר עֲדִים והעידו אֲמַרְיִיתָא – ששקר בטענתו הראשונה ולא נגנב
הפקדון, והשומר עצמו הודה אֲבִתְרִיתָא – על טענתו השניה
שהיתה בשקר, ולא אבד הפקדון, מֵאֵי, האם הַמְּטוֹן הַמְּחִיבֵתוֹ כְּפִל
הוא הסיבה לְשׁוֹמְרוֹ מִן הַחֹמֶשׁ, שאין מתחייבים על ממון אחד
כפל וחומש, וְהָא אִתְּחִיב לִי עֵלְיָה כְּפִילָא – והרי התחייב השומר
כפל על ממון זה מחמת טענתו שנגנב, ויש לפוטרו מחומש. או
דְלָמָּא, שְׁבוּעָה הַמְּחִיבֵתוֹ כְּפִל היא הַפּוֹטְרֵתוֹ מִן הַחֹמֶשׁ, שאין
מתחייבים על שבועה אחת כפל וחומש, וְהָא שְׁבוּעָה בְּתִרְיִיתָא –
והרי שבועתו האחרונה שאבד הפקדון, הוֹאִיל דְלֹא קָא מְחִיבָא
לִיָּה כְּפִילָא – כיון שאינה מחייבתו בכפל, שהרי טענת אבידה
בשקר אינה מחייבת כפל, תְּחִיבָהּ חֹמֶשָׁא – תחייבנו בחומש,
וישלים על פקדון זה כפל מחמת שבועתו שנגנב, וחומש מחמת
שבועתו שאבד.
פושטת הגמרא את הספק: אֲמַר רְבָא, תָּא שְׁמַע, שנינו בברייתא,
אדם שֶׁאֲמַר לְאַחֵר מִן חֶשֶׁק וּשְׂאֵינוּ 'שומר' של שורו, 'הִכֵּן שׁוֹרִי
שְׁנִנְתָּ', והוא אוֹמֵר 'לֹא נִגְנַתִּי', אמר לו 'מִשְׁבִּיעְךָ אֲנִי' שלא גנבת,
וְאֲמַר הַנִּתְבַּע 'אֲמֵן', והרי זה כאילו נשבע, וְהַעֲדִים מְעִידִים אוֹתוֹ –
על האדם שנשבע, שְׁנִנְבוּ, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלּוּמֵי כְּפִל. וְאִם הוֹדָה מְעַצְמוֹ
שנגנב, מִשְׁלֵם קָרָן וְחֹמֶשׁ וְאִשָּׁם. מוכיח רבא. וְהָא חָכָא, עֲדִים הוּא
הַמְּחִיבֵי לִיָּה כְּפִילָא – עדות העדים היא המחייבתו כפל, ולא
השבועה, ומכל מקום מבואר בברייתא שרק בסיפא שהודה
מְעַצְמוֹ, אין – כן, חייב חומש, אלא כפל בשבועה שאם הודה אֲחֵר שבאו
הַעֲדִים, לֹא חייב חומש, אלא כפל בלבד, וְאִי סָלָא דְעִתְרָךְ שרק
שְׁבוּעָה הַמְּחִיבֵתוֹ כְּפִל פּוֹטְרֵתוֹ מִן הַחֹמֶשׁ, משום שאין מתחייבים
על שבועה אחת כפל וחומש, אך אפשר להתחייב את שניהם על
ממון אחד, אם כן אֲמַר כשהודה אֲחֵר שבאו הַעֲדִים לֹא חייב חומש,
מִכָּרִי ו–הִירִי, הָא שְׁבוּעָה זו לֹא קָא מְחִיבָא לִיָּה כְּפִילָא, שהרי גנב
חייב כפל אף ללא שנשבע, ואם כן תְּחִיבָהּ השבועה חֹמֶשָׁא, כדִּין
גִּזְלָן שנשבע לשקר. אֲלֵא לֹא שְׁמַע מִנֶּה, שֶׁמְמוֹן הַמְּחִיבֵי כְּפִל
פּוֹטְרֵתוֹ מִן הַחֹמֶשׁ, שְׁמַע מִנֶּה – אכן יש ללמוד כן מהברייתא,
וממילא אם נשבע שנגנב הפקדון, וחזר ונשבע שאבד, כיון
שהשבועה הראשונה חייבתו כפל, אין השבועה השניה מחייבתו
חומש.
הגמרא מביאה נידון נוסף בחיוב חומש וכפל. מסתפקת הגמרא:
כְּעִי רְבִינָא, אחרי שהתבאר שאין אדם מתחייב חומש וכפל על
אותו ממון, יש להסתפק, חֹמֶשׁ וּכְפִילָא על אותו פקדון, בְּתִרְיָ גְבִירִי
– בשני בני אדם, שאחד יתחייב כפל והשני יתחייב חומש, מֵאֵי,
האם באופן כזה אפשר לחייב כפל וחומש על אותו ממון, או לא.
מבשרת הגמרא: הִכֵּי דְמִי סַפֵּק זה, כגון שְׁמֶסֶר הַבַּעֲלִים את שׁוֹרִי
לְשִׁנִּי בְּנֵי אָדָם לשומרו, וְנִשְׁנַע בּוֹ שְׁנֵיהֶם מִטַּעַן גָּבַהּ – חַד – אחד מהם
נִשְׁבַּע שנגנב, והודה שהוא גנבו, וראוי לחייבו חומש, וְחַד מהם
נִשְׁבַּע שנגנב, וְכָאֵר עֲדִים שהוא גנבו, וראוי לחייבו כפל, מֵאֵי, מִי
אֲמַרְיִין שרק בְּחַד גְּבִירָא קָפִיד רְחֻמָּא – באדם אחד הקפידה התורה
דְלֹא מִשְׁלֵם חֹמֶשָׁא וּכְפִילָא, אבל לא בשני בני אדם, וממילא הָאֵי
השומר שהעידו שנגנב נִשְׁלֵם כְּפִילָא, וְהָאֵי – והשומר שהודה
שגנב, נִשְׁלֵם חֹמֶשָׁא. או דְלָמָּא, עֵלְיָה חַד מְמוּנָה קָפִיד רְחֻמָּא –
הקפידה התורה על 'ממון אחד' דְלֹא נִשְׁלֵם עֵלָה – שלא ישלמו
עליו גם חֹמֶשָׁא וגם כְּפִילָא, וְהָכָא נָמִי חַד מְמוּנָה הוּא, ואי אפשר
לחייבים בכפל ובחומש, תִּיקוּ – דין זה נשאר בספק:
הגמרא מביאה ספק נוסף בהלכות חומש וכפל. מסתפקת הגמרא:
כְּעִי רַב פָּפָא, 'תָּרִי חֹמֶשׁ' – שני חיובי חומש, או 'תָּרִי כְּפִילָא' – שני
חיובי כפל, בְּחַד גְּבִירָא – המוטלים על אדם אחד מחמת פקדון
אחד, מֵאֵי – מה דינם, כלומר, האם אפשר לחייב אדם מחמת
פקדון אחד שני חיובי כפל או שני חיובי חומש. מבשרת הגמרא:
הִכֵּי דְמִי שני חיובי חומש, כגון שְׁמַעְתָּן השומר מִטַּעַן אָבֵד, וְנִשְׁבַּע

1 להשבע ולהפטר אלא שילם, ואחר כך הוּבַר הַגֵּנֵב, תִּבְעֶיהוּ הַבְּעָלִים
2 את הגנב והזדק, וְתִבְעֵי הַשּׁוֹמֵר את הגנב, וְכִפְּרִי וְהִבִּיא הַשּׁוֹמֵר
3 עֲדִים וְחִיבוּהוּ, הָאֵם נִפְטָר הַגֵּנֵב מִתְּשׁוּלָם כִּפְל בְּהוֹדָאת – בהודאתו
4 לִבְעָלִים, אוֹ לֹא. מִבִּאֲרַת הַגִּמְרָא אֵת צִדְדֵי הַסֵּפֶק: מִי אֲמִירֵן, דְּמִצִּי
5 אֲמִיר לִיה – שִׁיכּוֹל לומר הַשּׁוֹמֵר לִבְעָלִים, אֲתוּן, בִּין דְּשִׁקְלִיתוֹ לְכוּ
6 דְּמִי – אֲתָם, כִּין שִׁנְטַלְתֶּם מִמֶּנִּי אֵת דְּמִי הַפֶּקְדוֹן, אֲסִתְּלִיקְתוּ לְכוּ
7 מִהֶבְרָא – הִרִי הִסְתַּלְקֶתֶם לִכֶּם מִפֶּקְדוֹן זֶה וְהִקְנִיתֶם לִי אֵת כִּפְּיָלוֹ,
8 וְכִין שֶׁאֵין הַבְּעָלִים בְּעַלֵּי דִינוֹ שֶׁל הַגֵּנֵב, אֵין הוֹדָאתוֹ בְּפִינִי
9 פוֹטְרָתוֹ. אוֹ דְּלִמָּא, מִצִּי אֲמִיר לִיה הַבְּעָלִים לְשׁוֹמֵר, כִּי חִיבִי דָּאֵת
10 עֲבָדְתָּ לִּן מִלְחָא – כִּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתָ לָנוּ טוֹבָה בְּכָךְ שִׁשְׁלַמְתָּ לָנוּ לִפְנֵים
11 מִשׁוֹרֵת הַדִּין, אֲנִן נִמִּי עֲבָדִין לָךְ – אֲנוּ גַם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת לָךְ טוֹבָה,
12 וְלִכְךָ מִתְּרִיבִין בְּתֵר נִנְבָּא – אֲנוּ טוֹרְחִים לַחֲפֹשׂ אֵת הַגֵּנֵב, שְׁקָלָא אֲנִן
13 דִּידֵךְ, וְשִׁקְלוּ אֵת דִּידֵךְ – כִּשֶׁם שֶׁאֲנוּ נִטְלָנוּ אֵת שְׁלָנוּ מִמֶּךָ כְּשִׁשְׁלַמְתָּ
14 אֵת דְּמִי הַפֶּקְדוֹן, כֵּן אֲנוּ טוֹרְחִים לַמְצוֹא אֵת הַגֵּנֵב כְּדִי שְׁתִּיטוֹל
15 אֵתֵּךְ מִמֶּנּוּ אֵת שְׁלִיךְ. וְכִין שׁוֹדֵר זֶה מוֹטֵל עַל הַבְּעָלִים, הִרִי הֵם
16 נִחְשָׁבִים כְּבַעְלֵי דִינוֹ שֶׁל הַגֵּנֵב, וְאֵם הוֹדָה בְּפִינֵהֶם נִפְטָר. תִּיקוּ – דִּין
17 זֶה נִשְׁאֵר בִּסְפֵק.
18 הַגִּמְרָא מְבִיאָה מַחְלוקֶת נוספת לַעֲנִין חִיבֵי שׁוֹמְרִים: אֲתִמֵּר, שׁוֹמֵר
19 שֹׁכֵר אוֹ שׁוֹמֵר חֲנָם, שֶׁנִּנְבָּה מֵהֶם בְּדַמְתָּ הַפֶּקְדוֹן בְּאוֹנֵם, וְהוּבַר
20 הַגֵּנֵב, וְאִפְשָׁר לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ אֵת הַגֵּנִיבָה, עַל מִי מוֹטֵל לְטַרְחָה
21 וּלְתוֹבְעוֹ. אֲמִיר אֲבִי, אֵם שׁוֹמֵר חֲנָם הוּא, אֵינוֹ חִיב לְתוֹבְעוֹ, אֵלָא
22 אֵם רָצָה הַשּׁוֹמֵר, עוֹשֶׂה עִמּוֹ – עַם הַבְּעָלִים דִּין, כְּלוּמָר, אֵינוֹ פוֹטֵר
23 אֵת עַצְמוֹ בְּשׁוֹבוֹתָהּ אֵלָא מִשְׁלֵם לַבְּעָלִים, וְתוֹבֵעַ הַשּׁוֹמֵר אֵת הַגֵּנֵב.
24 וְאֵם רָצָה הַשּׁוֹמֵר נִשְׁבַּע שֶׁנִּגְבָּה הַבְּהֵמָה וְנִפְטָר, וְהַבְּעָלִים יִתְּבְּעוּ
25 אֵת הַגֵּנֵב. אֲבָל אֵם שׁוֹמֵר שֹׁכֵר הוּא, אֵף שֶׁהוּא פוֹטֵר בְּאוֹנִסִּים, מִכָּל
26 מְקוֹם כִּין שְׁבִידוֹ לְהוֹצִיא אֵת הַבְּהֵמָה מִהַגֵּנֵב לֵאלּא הַפֶּסֶד, בְּעַל
27 כְּרֹחוֹ עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין – מִשְׁלֵם לַבְּעָלִים וְתוֹבֵעַ בְּעַצְמוֹ אֵת הַגֵּנֵב,
28 וְאֵינוֹ נִשְׁבַּע – אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְהִשְׁבַּע וּלְהַפְטֹר. רָבָא אֲמִיר, אֲחֵד זֶה וְאֲחֵד
29 זֶה – שׁוֹמֵר שֹׁכֵר וְשׁוֹמֵר חֲנָם, עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין – מִשְׁלֵם לַבְּעָלִים
30 וְטוֹרַח בְּעַצְמוֹ בְּתַבִּיעַת הַגֵּנֵב, וְאֵינוֹ נִשְׁבַּע וְנִפְטָר, כִּין שְׁעִתָּה
31 שֶׁנִּמְצָא הַגֵּנֵב, אֵם לֹא יוֹצִיא מִיָּדוֹ אֵת הַפֶּקְדוֹן הִרִי זֶה פְּשִׁיעָה,
32 שֶׁהִכֵּל חִיבִים בָּהּ.
33 מִבְּרַת הַגִּמְרָא: לִימָא – הָאֵם נִאֲמַר, שֶׁרָבָא פְּלִיגָא (יְחֻלֵּק) אֲדָרְבִּי
34 הוּנָא בְּרִי אֲבִין, דְּשִׁלַּח רַב הוּנָא בְּרִי אֲבִין הִלְכָה זֶה, אֵם נִנְבָּה בְּדַמְתָּ
35 הַפֶּקְדוֹן בְּאוֹנֵם, וְהוּבַר הַגֵּנֵב, אֵם שׁוֹמֵר חֲנָם הוּא, רָצָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ
36 דִּין, רָצָה נִשְׁבַּע וְנִפְטָר. וְאֵם שׁוֹמֵר שֹׁכֵר הוּא, עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין, וְאֵינוֹ
37 נִשְׁבַּע וְנִפְטָר, וְלִבְאִירוֹהִי הֵינִי כְּדַעַת אֲבִי. מִשְׁבִּיחַ הַגִּמְרָא: אֲמִיר לָךְ
38 רָבָא, הָקָם – בְּדַבְּרֵי רַב הוּנָא בְּמִי אֲבִי עֲסָקִין, בִּין שְׁקָדִים הַשּׁוֹמֵר
39 וְנִשְׁבַּע שְׁדָם שֶׁנִּמְצָא הַגֵּנֵב, וּבִאֲוֵתוֹ זֶמֶן הִיא דִּינוֹ לְהִשְׁבַּע וּלְהַפְטֹר,
40 אֵךְ אַחֲרֵי שֶׁנִּמְצָא הַגֵּנֵב מוֹדֵה רַב הוּנָא שֶׁחִיב לְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים
41 וּלְתוֹבְעַת אֵת הַגֵּנֵב, וְאֵינוֹ יִכּוֹל לְהִשְׁבַּע וּלְהַפְטֹר. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא:
42 וְהָאֵם רַב הוּנָא, דְּרָצָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין, רָצָה נִשְׁבַּע קָאֲמֵר, וְאֵם עֲדִין
43 לֹא נִמְצָא הַגֵּנֵב כִּיצַד יַעֲשֶׂה עִמּוֹ דִּין. מִתְּרַצַּת הַגִּמְרָא: הִכִּי קָאֲמֵר,
44 אֵם נִמְצָא הַגֵּנֵב אַחֲרֵי שֶׁנִּשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר, רָצָה הַשּׁוֹמֵר חֲנָם הִרִי הוּא
45 עוֹמֵד (נִשְׁאֵר) בְּשִׁבְעִיתוֹ וְפוֹטֵר, כִּין שֶׁנִּשְׁבַּע קוֹדֵם שֶׁנִּמְצָא הַגֵּנֵב,
46 וְאֵם רָצָה הִרִי הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין – טוֹרַח בְּעַצְמוֹ וּמוֹצִיא אֵת
47 הַגֵּנִיבָה מִיָּד הַגֵּנֵב.
48 הַגִּמְרָא מְבִיאָה סֵפֶק נוסף בְּדִינוֹ שׁוֹמְרִים: רָבָא וְזוּי בְּעִי לָהּ חִבִּי – שֶׁנָּה
49 הִסְתַּפֵּק כֵּךְ בְּדִינִים אֵלּוּ, אֵם נִנְבָּה הַבְּהֵמָה מִהַשּׁוֹמֵר בְּאוֹנֵם, וְהַחֲזִיר
50 הַגֵּנֵב אֵת הַבְּהֵמָה וְהִנִּיחָהּ בְּבֵית הַשּׁוֹמֵר, וּמִתָּהּ בְּפִשְׁעֶיהָ שֶׁל הַשּׁוֹמֵר,
51 מָהוּ, הָאֵם חִיב הַשּׁוֹמֵר לְשַׁלֵּם עַל פְּשִׁיעָתוֹ. וְצִדְדֵי הַסֵּפֶק הֵם כֵּךְ,
52 מִי אֲמִירֵן, בִּין דְּנִנְבָּה בְּתוֹחִילָה בְּאוֹנֵם וְנִפְטָר הַשּׁוֹמֵר מֵאַחֲרֵיטוֹתָהּ,
53 כִּלְיָא לִיה – הִסְתַּיְמָה שְׁמִירָתוֹ, וְאֵף שֶׁאֵחָר כֵּךְ הַחֲזִירוֹתָהּ הַגֵּנֵב
54 לְרִשְׁתּוֹ אֵין דִּינוֹ כְּשׁוֹמֵר עֲלֶיהָ, וְפוֹטֵר אֵף בְּפִשְׁעָהּ, אוֹ דְּלִמָּא, בִּין
55 דְּהִדְרָה – שֶׁחֲזָרָה לְרִשְׁתּוֹ, דְּהִדְרָה – חֲזָרָה גַם לְשְׁמִירָתָהּ, וְחִיב
56 בְּפִשְׁעָהּ. תִּיקוּ – רַבָּה וְזוּי נִשְׁאֵר בִּסְפֵק בְּדִין זֶה:

1 הָא – אֲבָל אֵם נִשְׁבַּע וְנִפְטָר, אֵף עַל פִּי שֶׁאֲחָר כֵּךְ שִׁלֵּם, לִמִּי מִשְׁלֵם
2 אֵת הַכֶּפֶל, לִבְעַל הַפֶּקְדוֹן, כִּין שֶׁהִטְרִיחוֹ בִּשְׁבוּעָה. וְאֵילוֹ רָבָא דִּינִין
3 מִסִּיפָא, שֶׁאֵם נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, זֹכָה בְּעַל הַפֶּקְדוֹן בְּכֶפֶל, וְיֵשׁ
4 לְדִינִי, מִקְשָׁא דְּלֹא רָצָה הַשּׁוֹמֵר לְשַׁלֵּם כֶּלֶל, הָא שִׁלֵּם, אֵף עַל פִּי
5 שְׁבִתְחוּלָה נִשְׁבַּע, לִמִּי מִשְׁלֵם, לִמִּי שֶׁהִיא הַפֶּקְדוֹן אֲצִלוֹ – לְשׁוֹמֵר.
6 הַגִּמְרָא מְבִאֲרַת כִּיצַד יִפְרֹשׁ כָּל אֶחָד אֵת הַחֶלֶק הַשְּׁנִי עַל הַמִּשְׁנָה.
7 מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: לֵאמֹר קִשְׁיָא סִיפָא, שְׁמַדְוִיךָ מִמֶּנָּה כְּדַבְּרֵי רַבָּא.
8 מִתְּרַצַּת הַגִּמְרָא: אֲמִיר לָךְ אֲבִי, הִכִּי קָתְנִי – כֵּךְ הוּא בִּיאֹר הַסִּיפָא,
9 אֵם נִשְׁבַּע, וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם כְּלוּמָר לֹא רָצָה לְשַׁלֵּם קוֹדֵם הַשְּׁבוּעָה,
10 אֲלֵא שִׁלֵּם רַק אַחֲרֵי הַשְּׁבוּעָה, כִּין שֶׁלֹּא שִׁלֵּם מִיָּד, לִמִּי מִשְׁלֵם,
11 לִבְעַל הַפֶּקְדוֹן, וְכֵל שֶׁכֵּן שֶׁאֵם לֹא שִׁלֵּם כֶּלֶל מִשְׁלֵם לְבַעַל הַפֶּקְדוֹן.
12 מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: לָרָבָא, קִשְׁיָא הִרִישָׁא, שְׁמַדְוִיךָ מִמֶּנָּה כְּדַבְּרֵי אֲבִי.
13 מִתְּרַצַּת הַגִּמְרָא: אֲמִיר לָךְ רָבָא, הִכִּי קָתְנִי, שִׁלֵּם וְלֹא רָצָה
14 לְהִשְׁבַּע, כְּלוּמָר, שִׁלֵּם וְלֹא רָצָה לְעִמּוֹד – לְהִישָׁא בְּשִׁבְעִיתוֹ, אֲלֵא
15 אֵף שֶׁנִּפְטָר שִׁלֵּם לִפְנֵים מִשׁוֹרֵת הַדִּין, לִמִּי מִשְׁלֵם, לִמִּי שֶׁהִיא
16 הַפֶּקְדוֹן אֲצִלוֹ – לְשׁוֹמֵר, וְכֵל שֶׁכֵּן שֶׁאֵם לֹא נִשְׁבַּע כֶּלֶל אֵלָא שִׁלֵּם
17 מִיָּד, שְׁקָה הַשּׁוֹמֵר אֵת הַכֶּפֶל.
18 אֲדָם הַמּוֹדָה מִעַצְמוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַמַּחֲזִיבֵי קֶסֶס, כְּגוֹן גֵּנֵב הַמּוֹדָה
19 בְּגִיבִיתוֹ שֶׁמַּחֲזִיבֵתוֹ כֶּפֶל, פְּטוֹר מִתְּשׁוּלָם הַקֶּסֶס, אֲמַנֵם הֵינִי רַק אֵם
20 תְּבַעוּ בְּעַל הַמָּמוֹן וְהוֹדָה לוֹ, אֵךְ אֵם תְּבַעוּ אֲדָם אַחֵר אֵין הַהוֹדָא
21 אֵלִיו מַחֲזִיבֵתוֹ מָמוֹן, וּמִמִּילָא אֵף אֵינָה פוֹטְרָתוֹ מִקֶּסֶס.
22 הַגִּמְרָא דְּנָה מִי נִחְשָׁב בְּעַל דִּינוֹ שֶׁל הַגֵּנֵב לַעֲנִין הוֹדָאתוֹ, בְּעַל
23 הַפֶּקְדוֹן אוֹ הַשּׁוֹמֵר. מִבְּרַת הַגִּמְרָא: אֵם תִּבְעֶיהוּ הַבְּעָלִים לְשׁוֹמֵר
24 שִׁשְׁבִּיב אֵת הַפֶּקְדוֹן, וְנִשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר שֶׁנִּגְבָּה וְנִפְטָר, וְאַחֲרֵי כֵךְ הוּבַר
25 – נִמְצָא הַגֵּנֵב, וְתִבְעֵי הַשּׁוֹמֵר לַגֵּנֵב וְהוֹדָה בְּגִיבִיתוֹ, וְאַחֲרֵי כֵךְ תִּבְעֶיהוּ
26 הַבְּעָלִים לַגֵּנֵב וְכִפְּרִי, וְהִבִּיא הַבְּעָלִים עֲדִים עַל גִּיבִיתוֹ וְחִיבוּהוּ, מִי
27 (וְהָאֵם) נִפְטָר הַגֵּנֵב מִחִיב כֶּפֶל בְּהוֹדָאת – בְּהוֹדָאתוֹ לְשׁוֹמֵר, כִּין
28 שֶׁהוּא נִחְשָׁב כְּבַעַל דִּינוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא נִפְטָר הַגֵּנֵב מִהַכֶּפֶל בְּהוֹדָאת
29 שׁוֹמֵר, כִּין שְׁבַעַל דִּינוֹ הוּא הַבְּעָלִים, וְלֹא הַשּׁוֹמֵר, וּבְפִינֵי הַבְּעָלִים
30 כִּפְּרִי וְחִיבוּהוּ עַל פִּי עֲדִים.
31 אֲמִיר רָבָא, הִדִּין הוּא כֵךְ, אֵם בְּאִמְתָּ נִשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר, שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁנִּגְבָּה
32 מִמֶּנּוּ הַפֶּקְדוֹן בְּאוֹנֵס וְנִמְצָא שֶׁכֵּן הִיא, נִפְטָר הַגֵּנֵב בְּהוֹדָאת שׁוֹמֵר,
33 כִּין שֶׁנִּשְׁאֵר הַשּׁוֹמֵר בְּנִאֲמָנוֹתוֹ לַבְּעָלִים וּמִסְתַּבֵּר שֶׁרָצוֹנָם שֶׁאֵם
34 תִּמְצָא הַגֵּנִיבָה יִמְשִׁיךְ הַשּׁוֹמֵר לְשׁוֹמְרָהּ, וְלִכֵּן מוֹטֵל עַל שׁוֹמֵר
35 לַחֲפֹשׂ אַחֲרֵי הַפֶּקְדוֹן, וְבִידוֹ לְתוֹבְעַת אֵת הַגֵּנֵב, וְכִין שֶׁכֵּן נִחְשָׁבֵת
36 הוֹדָאת הַגֵּנֵב בְּפִינֵי כְּהוֹדָאָה בְּפִי הַבְּעָלִים, הַפּוֹטְרָת מִהַקֶּסֶס שֶׁל
37 כֶּפֶל. אֵךְ אֵם בְּשִׁקְרָה נִשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר, וְכִגוֹן שֶׁהִתְרַבֵּר שֶׁלֹּא גִנֵּב בְּאוֹנֵס
38 כְּטַעֲנָתוֹ, לֹא נִפְטָר הַגֵּנֵב בְּהוֹדָאת שׁוֹמֵר, כִּין שֶׁשִׁקְרָה לַבְּעָלִים,
39 וּמִסְתַּבֵּר שֶׁאֵין רָצוֹנָם שִׁישָׁאֵר הַפֶּקְדוֹן בִּידוֹ, וְכִין שֶׁלֹּא מוֹטֵל עֲלֵיו
40 לַחֲפֹשׂ אַחֲרֵיוֹ אֵין תְּבִיעֵתוֹ תְּבִיעָה, וְהוֹדָאת הַגֵּנֵב בְּפִינֵי אֵינָה הוֹדָאָה
41 בְּפִי בְּעָלִים, וְלֹא נִפְטָר מִהַכֶּפֶל. פְּעִי רָבָא, אֵם עִמּוֹ – רָצָה הַשּׁוֹמֵר
42 לְיִשְׁבַּע בְּשִׁקְרָה, וְלֹא הִנִּיחוּהוּ הַבְּעָלִים לְהִשְׁבַּע, וְאַחֲרֵי כֵךְ הוֹדָה הַגֵּנֵב
43 בְּפִי הַשּׁוֹמֵר, מָהוּ, הָאֵם כִּין שֶׁבְּפוּעַל לֹא נִשְׁבַּע לְשִׁקְרָה נִשְׁאֵר
44 בְּנִאֲמָנוֹתוֹ אֲצֵל הַבְּעָלִים, וְהוֹדָאת הַגֵּנֵב אֵלִיו פוֹטְרָתוֹ מִכֶּפֶל, אוֹ כִּין
45 שֶׁרָצָה לְהִשְׁבַּע לְשִׁקְרָה לְהַתְּבַטֵּל נִאֲמָנוֹתוֹ, וְאֵינוֹ כְּשִׁלּוּחוֹ לְתוֹבְעַת
46 אֵת הַגֵּנֵב. אוֹמֶרֶת הַגִּמְרָא: תִּיקוּ – דִּין זֶה נִשְׁאֵר בִּסְפֵק.
47 הַגִּמְרָא מְבִיאָה לְשׁוֹן אַחֲרַת בְּדַבְּרֵי רַבָּא: רַב בְּהִנָּא מִתְּנִי חִבִּי – שֶׁנָּה
48 כֵּךְ אֵת דְּבַרֵּי רַבָּא, וְרַב מִתְּנִי מִתְּנִי – שֶׁנָּה אֵת דְּבַרֵּיו כֵּךְ, פְּעִי
49 רָבָא, אֵם נִשְׁבַּע לְשִׁקְרָה, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁנִּאֲנֵס, וּבִאֲמַת פִּשְׁעֵהּ, מָהוּ –
50 הָאֵם הַשּׁוֹמֵר נִחְשָׁב בְּעַל דִּינוֹ שֶׁל הַגֵּנֵב. וְצִדְדֵי הַסֵּפֶק הֵם, הָאֵם כִּין
51 שֶׁנִּשְׁבַּע לְשִׁקְרָה אֵין הַבְּעָלִים רֹצְחֵי שִׁישְׁמוֹר אֵת פֶּקְדוֹנוֹ, וּמִמִּילָא
52 אֵינוֹ בְּעַל דִּינוֹ שֶׁל הַגֵּנֵב וְאֵין הוֹדָאת הַגֵּנֵב בְּפִינֵי פוֹטְרָתוֹ מִכֶּפֶל, אוֹ
53 שֶׁכִּין שְׁעִתִּי הַשּׁוֹמֵר לְהַתְּרִיט עַל שְׁבוּעָתוֹ וּלְשַׁלֵּם, וְכִשְׁשִׁשְׁלֵם
54 הִיא הַשּׁוֹמֵר בְּעַל דִּינוֹ שֶׁל הַגֵּנֵב, מִמִּילָא כִּבֵּר עֲתָה הוּא יִכּוֹל
55 לְתוֹבְעוֹ, וְהוֹדָאת הַגֵּנֵב פוֹטְרָתוֹ מִכֶּפֶל, תִּיקוּ – דִּין זֶה נִשְׁאֵר בִּסְפֵק.
56 הַגִּמְרָא דְּנָה מִי נִחְשָׁב בְּעַל דִּינוֹ שֶׁל הַגֵּנֵב בְּאוֹפֶן שֶׁהַשּׁוֹמֵר שִׁלֵּם
57 לַבְּעָלִים. אוֹמֶרֶת הַגִּמְרָא: אֵם תִּבְעֶיהוּ הַבְּעָלִים לְשׁוֹמֵר, וְלֹא רָצָה

משנה

1 המשנה מוסיפה לעסוק בדיני הכחשת פקדון בשבועת שקר: אדם
2 שנתן פקדון לחבירו, ולאחר זמן שאלו היכן פקדוני, אמר לו
3 השומר, אבד. אמר לו המפקיד, משביעך אני שאבד, ואמר 'אמן',
4 שזו קבלת השבועה, והעדים מעידים אותו [-על השומר] שאכלו
5 בעצמו, משלם השומר קרן - דמי הפקדון. [הודה השומר מעצמו,
6 משלם קרן, ומוסיף חומש משווי הפקדון, וחייב להביא קרבן ואשם,
7 שנאמר (במדבר ה ז) לגבי חיוב חומש ואשם והתנדודו את חטאתם,
8 והיינו שרק אם התוודה מעצמו יש חיובים אלו, ולא כשחייבוהו
9 עדים]. דין נוסף: אמר המפקיד לשומר היכן פקדוני, אמר לו נגנב,
10 אמר המפקיד, משביעך אני שנגנב, ואמר 'אמן', והעדים מעידים אותו
11 שנגנבו השומר עצמו, משלם השומר תשלומי כפל, כדין גנב. אם
12 הודה מעצמו שגנבו, משלם קרן, חומש ואשם.
13 מביאה המשנה את דינו של הבן שכפר בממון אביו, ומת האב:
14 הגזול את אביו, ונשבע לו - הבן לאב שלא גזלו, ומת האב, והודה
15 הבן שגזל, הרי זה משלם קרן וחומש ואשם, וכיון שמת האב שהוא

16 הנגזל, נותן את הקרן והחומש לבניו של אביו, שהם אחיו, או אם
17 לא היו לאביו בנים מלבדו, משלם לאחיו של אביו, אך הוא עצמו
18 אינו יורש מאביו תשלומים אלו, כיון שהתחייב בהשבתם ועליו
19 להוציאם מתחת ידו. ואם אינו רוצה לתת את הממון ליורשים
20 האחרים, או שאין לו ממון מספיק, יש עצה לדבר, שיהיה לזה ממון
21 מאנשים אחרים בשיעור הקרן והחומש שעליו להשיב, ומשיב את
22 הממון שלזה לאחיו ומקיים בכך מצות השבה, ובעלי החוב שהלוו
23 לו ממון זה, כאין ונפרעים [-גובים] מהאחים את החלק שראוי
24 הגזולן ליטול בקרן והחומש, כאחד מהיורשים. וכגון, אם היו לו
25 שני אחים, משיב להם את כל הקרן והחומש, ובעלי החוב נוטלים
26 מהם שליש, שהוא החלק הראוי לו באותו ממון, ואת שאר החוב
27 יגבו ממנו.
28 מביאה המשנה דין דומה לענין מודר הנאה: האומר לבנו, קונים אי
29 אתה נהנה משלי - כל מה שתהנה ממני אסור עליך כקרבן, אם מת
30 האב ירשנו הבן, כיון שהנדר אוסרו רק בחיי האב ולא אחר שמת.